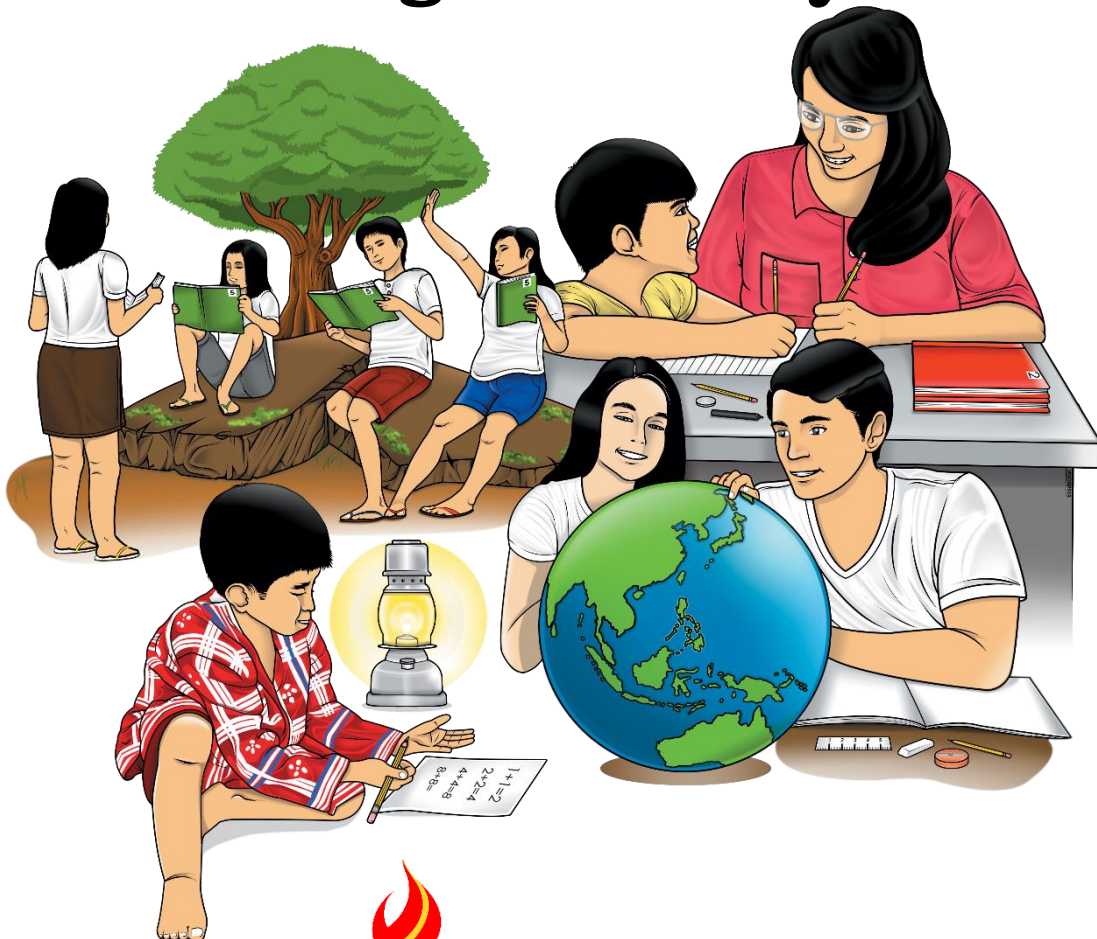


Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 3: Iba't Ibang Sistemang Pang-ekonomiya



Araling Panlipunan – Ikasiyam na Baitang
Alternative Delivery Mode
Unang Markahan – Modyul 3: Iba’t Ibang Sistemang Pang-ekonomiya
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anumang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayunpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anumang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anumang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anumang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Sarah Jean J. Solon, Jiezele Rose S. Pontimayor, Joannie T. Duarte
Editor:	Mohamar D. Rindo, Katherine S. Suarin, Nelson S. Lasagas
Tagasuri:	Alma L. Carbonilla, Maria Angelica C. Epanto
Tagaguhit:	Janet L. Jumuad, Kimberly Cler G. Suarez
Tagalapat:	Manelyn D. Aballe, Juvey R. Mustapha
Tagapamahala:	
	Isabelita M. Borres
	Eugenio B. Penales
	Sonia D. Gonzales
	Juliet A. Magallanes
	Florencio R. Caballero
	Alma D. Belarmino

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region IX

Office Address: Regional Center, Balintawak, Pagadian City

E-mail Address: region9@deped.gov.ph

Araling Panlipunan
Unang Markahan – Modyul 3:
Iba't Ibang Sistemang
Pang-ekonomiya

Sarah Jean J. Solon, et. al.

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag -aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa ihihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.



Alamin

Pamantayang Pangnilalaman	Pamantayan sa Pagganap
Naipamalas ng mag-aaral ang pag-unawa sa mga pangunahing konsepto ng Ekonomiks bilang batayan ng matalino at maunlad na pang-araw-araw na pamumuhay.	Naisasabuhay ang pag-unawa sa mga pangunahing konsepto ng Ekonomiks bilang batayan ng matalino at maunlad na pang-araw-araw na pamumuhay.

Mga Nilalaman (Paksa/Aralin)

1. Iba't Ibang Sistemang Pang-ekonomiya

Pamantayan sa Pagkatuto

Pagkatapos mapag-aralan ang modyul na ito, ang mag-aaral ay inaasahang:

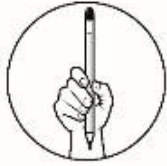
1. Nasusuri ang iba't ibang sistemang pang ekonomiya.

MELC Week 4: Nasusuri ang iba't-ibang sistemang pang-ekonomiya

Sa nakaraang aralin, natataya at napahahalagahan ang kahalagahan ng ekonomiks sa pang-araw-araw na pamumuhay ng bawat pamilya at ng lipunan.

Natutunan ang tungkol sa mahalagang ideya o konsepto tungkol sa ekonomiks. Ang ekonomiks ay isang sangay ng Agham Panglipunan na nag-aaral kung paano tutugunan ang tila walang katapusang pangangailangan at kagustuhan ng tao gamit ang limitadong pinagkukunang-yaman at ang kahalagahan nito sa pang-araw-araw na pamumuhay ng bawat pamilya at ng lipunan.

Sa bahaging ito, inaasahang magabayan ang mag-aaral tungkol sa iba't ibang sistemang pang- ekonomiya upang maisaayos ang paraan ng produksiyon, pagmamay-ari at paglinang ng pinagkukunang yaman at pamamahala ng gawaing pang-ekonomiko upang makaagapay ang lipunan sa mga suliranin ng kakapusan at kung paano episyenteng magagamit ang mga pinagkukunang yaman.



Subukin

Panimulang Gawain: Pagtataya

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang bawat pangungusap at piliin ang tamang titik na tumutukoy sa tumpak na kasagutan. Isulat sa sagutang papel ang mga sagot.

1. Sa *Market Economy*, ito ang nagtatakda kung gaano karami ang bibilhin ng mga mamimili at kung gaano rin karami ang malilikhang produkto at serbisyo ng mga prodyuser.
 - A. likas-yaman
 - B. pamahalaan
 - C. presyo
 - D. prodyuser

2. Ang sistemang pang-ekonomikong ito ay sumasagot sa unang katanungang pang-ekonomiko batay sa puwersa ng pamilihan.
 - A. *Traditional Economy*
 - B. *Market Economy*
 - C. *Command Economy*
 - D. *Mixed Economy*

3. Sa *Command economy*, ang ekonomiya ay nasa ilalim ng komprehensibong kontrol at regulasyon ng:
 - A. konsyumer
 - B. pamahalaan
 - C. pamilihan
 - D. prodyuser

4. Bakit kailangang isaalang-alang ang paggamit at paglinang ng lahat ng pinagkukunang- yaman ng bansa?
 - A. Upang makamit ng tao ang pinakamataas na antas ng kasiyahan at kapakinabangan mula rito.
 - B. Upang mas lumaki ang kita ng ekonomiya ng ating bansa at ng mamamayan nito.
 - C. Mas mapalawig ang yamang-likas ng isang bansa na kagaya ng ating bansa.
 - D. Nararapat itong bigyang pansin dahil sa katotohanang may kakapusan na umiiral.

5. Alin sa sumusunod ang mithiin ng bawat sistemang pang-ekonomiya?
 - A. Mas mapalawig ang kitang pang-ekonomiya ng ating bansa.
 - B. Makamit ang pinakamataas na kasiyahan at kapakinabangan mula rito.
 - C. Makaagapay ang lipunan sa mga suliranin at kung paano episyenteng magagamit ang pinagkukunang-yaman ng bansa.
 - D. Matugunan ang walang katapusang pangangailangan at kagustuhan ng tao.

6. Sa iba't ibang sistemang pang-ekonomiya na umiiral sa mundo, anong katangian na nakapagbubukod-tangi sa sistemang *mixed economy* na siyang dahilan upang ito ang ginagamit ng mas nakararaming bansa?
 - A. Ang pagkontrol ay alinsunod sa komprehensibong kontrol at regulasyon ng pamahalaan.
 - B. Ang anumang produkto na kanilang nalilikha ay ipamamahagi ayon sa kanilang pangangailangan at kung sino ang dapat gumamit.
 - C. Nagpapahintulot sa pribadong pagmamay-ari ng kapital, pakikipag-ugnayan sa pamamagitan ng presyo at pangangasiwa ng gawain.
 - D. Hinahayaan dito ang malayang pagkilos ng pamilihan subalit maaaring manghimasok o makialam ang pamahalaan sa mga usaping nauukol sa pangangalaga ng kalikasan, katarungang panlipunan, at pagmamay-ari ng estado.

7. Alin sa sumusunod ang may pinakawastong interpretasyon sa kasabihang, "*There isn't enough to go around,*" ni John Watson Howe?
 - A. May limitasyon ang mga pinagkukunang-yaman kaya't hindi ito sasapat sa pangangailangan ng tao.
 - B. Ang walang pakundangan na paggamit ng pinagkukunang-yaman ay hahantong sa kakapusan.
 - C. Walang hanggan ang pangangailangan ng tao gayundin ang mga pinagkukunang-yaman.
 - D. May hangganan ang halos lahat ng pinagkukunang-yaman sa buong daigdig.

8. Papaano mo gagampanan ang iyong tungkulin bilang kasapi ng pangkat kung ikaw ay kabilang sa *Market economy*?
 - A. Wala, sapagkat ang katungkulan ko sa ekonomiya nagmumula sa pamahalaan batay sa plano.
 - B. Malaya akong makakakilos ayon sa sariling kagustuhan o interes nang hindi pinakikialaman ng pamahalaan.
 - C. Tulong-tulong sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pakikinabang sa pinagkukunang yaman.
 - D. Malaya ang mamamayan subalit ang pamahalaan ay may kontrol pa rin sa ilang mga gawain.

9. Ang sistemang pang-ekonomiko ay sumasagot sa apat na pangunahing pang-ekonomikong katanungan. Alin sa sumusunod ang sumasagot sa katanungang: “Ano-anong produkto at serbisyo ang gagawin?”
- A. puwersa ng pamilihan
 - B. utos ng pamahalaan
 - C. tradisyon, kultura at paniniwala
 - D. sa puwersa ng pamahalan
10. Piliin sa mga sumusunod ang tamang paraan ng pagpapasiya ng *market economy*:
- A. Ito ay nakabatay sa tradisyon, kultura at paniniwala
 - B. Ang pamahalaan ang may ganap na kapangyarihan upang makamit ang mga layuning pang-ekonomiya.
 - C. Hinahayaan ang pamilihan na manghimasok ang pamahalaan sa pagdedesisyon.
 - D. Ito ay alinsunod sa pansariling interes ng nagtitinda at mamimili.

Aralin 3

Iba't ibang Sistemang Pang-Ekonomiya



Balikan Natin!

Gawain 1: Ibigay Muna!

Panuto: Kompletuhin ang konsepto o ideya na nasa ibaba sa pamamagitan ng pagsulat o pagbigay ng sariling pagkaunawa sa ito. Gawin sa sagutang papel.

Para sa akin ang ekonomiks ay _____

Ang kaibahan ng pangangailangan at kagustuhan ay _____

Kailangang gumawa ng tamang desisyon sa pagpili ng dapat bilhin o gawin, ang aking pamantayan ay _____

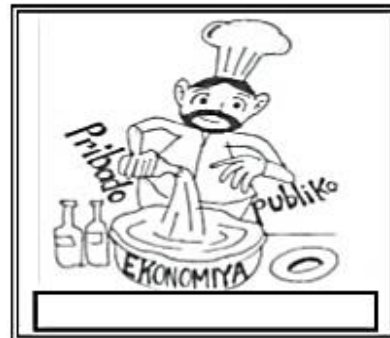


Tuklasin

Gawain 2: Sistema Ikamo?

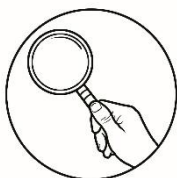
Panuto: Piliin sa hanay ng mga salita ang angkop na konsepto sa bawat larawan. Isulat sa sagutang papel ang kasagutan.

Tradisyonal na Ekonomiya	<i>Mixed Economy</i>
<i>Command Economy</i>	<i>Market Economy</i>



Pamprosesong Tanong:

1. Ano ang iyong naging batayan sa pagpili ng sagot?
2. Sa iyong palagay, ano ang ibig sabihin ng sistemang pang-ekonomiya?



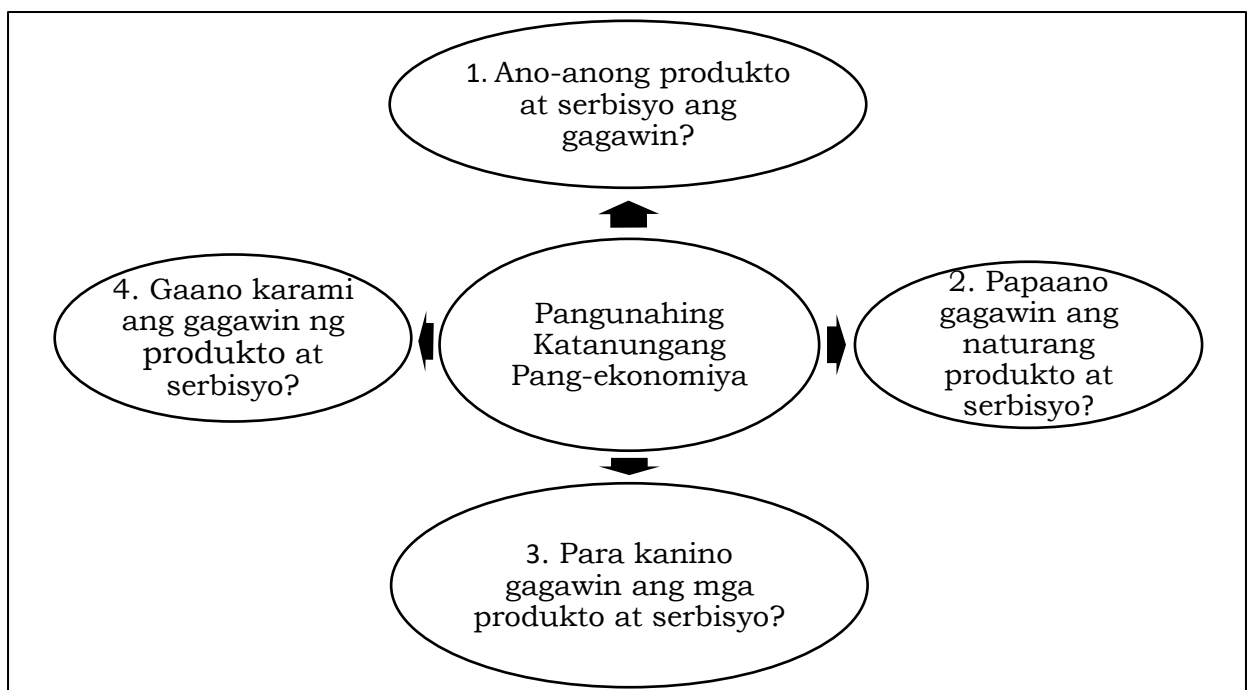
Suriin

Sa parteng ito ng modyul ay iyong lilinangin ang mga kaisipan/kaalamang tutulong sa iyo upang higit na maintindan ang paksang aralin. Dito tinitiyak na ikaw ay maihahanda upang tiyak ang mga pang-unawa sa mga impormasyong kinakailangang malinang. Sa bahaging ito ay magkakaroon ka ng mahahalagang ideya sa mga konsepto ng iba't ibang sistemang pang ekonomiya na umiiral sa daigdig.

ANG SISTEMANG PANG- EKONOMIYA

Ang **sistemang pang-ekonomiya** ay tumutukoy sa isang institusyonal na kaayusan at paraan upang maisaayos ang paraan ng produksiyon, pagmamay-ari at paglinang ng pinagkukunang-yaman at pamamahala ng gawaing pang-ekonomiko ng isang lipunan. Mithiin ng bawat sistemang pang-ekonomiya na makaagapay ang lipunan sa mga suliranin ng kakapusan at kung paano epesyenteng magagamit ang mga pinagkukunang-yaman ng bansa.

Bawat lipunan ay may sinusunod na sistemang pang-ekonomiya upang matugunan ang mga suliraning nakapaloob sa produksiyon at alokasyon ng mga produkto at serbisyo. Ang sistemang pang-ekonomiya ay sumasagot sa apat na pangunahing katanun



Iba't Ibang Sistemang Pang-ekonomiya

Ang sumusunod ay ang iba't ibang sistemang pang-ekonomiya na umiiral sa daigdig:

Traditional Economy

Ang unang anyo ng sistemang pang-ekonomiya ay ang *Traditional Economy*. Ang kasagutan sa pangunahing katanungang pang-ekonomiko ay nakabatay sa tradisyon, kultura at paniniwala. Ang tanong na ano ang lilikhaing produkto ay hindi mahirap sagutin sapagkat ang pangangailangan ng tao ay umiikot lamang sa pangunahing pangangailangan tulad ng damit, pagkain, at tirahan. Maging ang suliranin kung paano lilikha ng produkto ay simple lamang na tinutugunan dahil ang paraan ng produksiyon ay batay sa sinaunang pamamaraan na itinuro ng matatanda sapagkat sa *Traditional Economy*, bagama't walang tiyak na batas ukol sa alokasyon, may maliwanag na pagkakaunawa ang mga tao sa paraan nito. Ang anumang produkto na kanilang malilikha ay ipamamahagi ayon sa kanilang pangangailangan at kung sino ang dapat gumamit.

Market Economy

Sa *Market economy*, ang kasagutan sa pangunahing katanungan pang-ekonomiko ay ginagabayan ng mekanismo ng malayang pamilihan. Sa ganitong Sistema, ang bawat kalahok- konsyumer at prodyuser, kumikilos alinsunod sa kanilang pansariling interes na makakuha ng malaking pakinabang. Ang mga nasa lakas-paggawa ay maaaring makapamilya ng kanilang nais na papasukang trabaho. Ang pangunahing katanungang pang-ekonomiko ay sinasagot ng puwersa ng pamilihan. Ang *Market economy* ay nagpapahintulot sa pribadong pagmamay-ari ng capital, pakikipag-ugnayan sa pamamagitan ng presyo at pangangasiwa ng mga gawain.

Presyo ang pangunahing nagtatakda kung gaano karami ang bibilhin ng mga mamimili at kung gaano rin karami ang malilikhang produkto at serbisyo ng mga prodyuser. Sa kabuuan, ang dami ng produkto na nais ibenta ng mga prodyuser ay may katumbas na dami ng produkto na nais bilhin ng mga mamimili. Sa madaling sabi, presyo ang nagsisilbing pambalanse sa interaksyon ng konsyumer at prodyuser sa loob ng pamilihan.

Samantala, ang tungkulin naman ng pamahalaan ay ang pagbibigay ng proteksiyon sa kapakanan ng mga pag-aaring pampribado, kabilang ang mga batas na mangangalaga sa karapatan, ari-arian, at kontrata na pinasukan ng mga pribadong indibidwal.

Command Economy

Sa *Command economy*, ang ekonomiya ay nasa ilalim ng komprehensibong kontrol at regulasyon ng pamahalaan. Ang pagkontrol ay alinsunod sa isang planong nauukol sa pagsusulong ng ekonomiya na pinangangasiwaan mismo ng sentralisadong ahensiya (*central planning agencies*).

Katunayan ang pagpapasya sa proseso ng gawaing pang-ekonomiya ay sentralisado o nasa kamay ng pamahalaan lamang. Tinutukoy rin ang mga gagamiting pinagkukunang-yaman sa paglikha ng kapital. Samantala, madaling nalalaman ang distribusyon ng kita sa lipunan sa pamamagitan ng pagtatakda ng pasahod para sa iba't ibang uri ng hanapbuhay. Ang kita naman sa lupang sakahan ay maaaring matukoy sa pamamagitan ng pagtatakda sa halaga ng mga produktong nagmumula rito.

Ang patakaran sa *Command economy* ay ipinatupad sa dating Soviet Union. Sa kasalukuyan, nanatiling may ganitong sistemang pang-ekonomiya sa Cuba at North Korea.

Mixed Economy

Ang *Mixed economy* ay isang sistema na kinapapalooban ng elemento ng *Market economy* at *Command economy*. Walang maituturing na isang kahulugan ang *Mixed economy*. Ito ay kinapapalooban ng magkaugnay na katangian ng dalawang sistema tulad ng malayang pakikilahok sa mga gawaing pangkabuhayan na pinahihintulutan ng pamahalaan at pagkontrol ng pamahalaan sa ilang gawaing pangkabuhayan. Ang salitang *Mixed economy* ay nalikha upang tukuyin ang isang sistemang nabuo at may katangian na bunga ng pagsasanib o kumbinasyon ng *Command* at *Market economy*. Hinahayaan dito ang malayang pagkilos ng pamilihan subalit maaaring manghimasok o makialam ang pamahalaan sa mga usaping nauukol sa pangangalaga sa kalikasan, katarungang panlipunan, at pagmamay-ari ng estado. May pribadong pagmamay-ari sa mga salik ng produksiyon, imprastruktura at mga organisasyon. Ang sistemang *Mixed economy* ay nagpapahintulot din na makagawa ng mga pribadong pagpapasya ang mga kompanya at indibidwal. Gayunpaman, ito ay hindi nangangahulugang ganap na awtonomiya para sa kanila sapagkat ang karamihan sa mga desisyong ito ay ginagabayan ng pamahalaan.



Pagyamanin

Sa bahaging ito ng aralin ay palalawakin at pagtibayin mo, bilang mag-aaral, ang mga nabuo mong kaalaman ukol sa iba't ibang sistemang pang-ekonomiya. Kinakailangan ang mas malalim na pagtatalakay sa konsepto ng iba't ibang sistemang pang ekonomiya upang maihanda ang iyong sarili sa pagsasabuhay ng iyong mga natutuhan.

Gawain 3: Sagutin Mo!

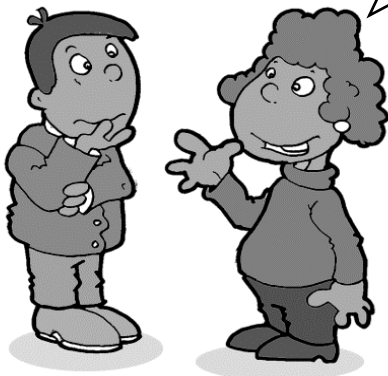
Panuto: Ayon sa napag-aralan sa unahan, punan ng tamang kasagutan ang *Retrieval Chart* na nasa ibaba. Isulat sa sagutang papel ang kasagutan.

SISTEMANG PANG-EKONOMIYA	KATANGIAN	SISTEMANG UMIIRAL SA ATING BANSA
<i>Traditional Economy</i>		
<i>Market Economy</i>		
<i>Command Economy</i>		
<i>Mixed Economy</i>		

Gawain 4: Dialogue Box

Panuto: Punan ng tamang sagot ang usapan ng dalawang tauhan sa bawat kahon. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Ano ba ang katangian ng *Traditional economy*?



Paano mo ilarawan ang *Market economy*?



Ano ang kaibahan ng *command economy* sa *mixed economy*?



Pamprosesong Tanong:

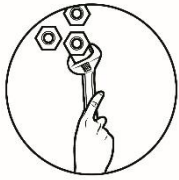
1. Batay sa usapan ng mga tauhan, anong sistemang pang-ekonomiya ang umiiral sa Pilipinas?
2. Kung ikaw ay bibigyan ng pagkakataong pumili ng sistemang pang-ekonomiya na pairalin sa ating bansa, anong sistema ang iyong pipiliin? Bakit?



Isaisip

Mga mahahalagang kaalaman na dapat tandaan:

1. Mithiin ng bawat sistemang pang-ekonomiya na makaagapay ang lipunan sa mga suliranin ng kakapusan at kung paano maayos na magagamit ang mga pinagkukunang-yaman ng bansa.
2. Bawat lipunan ay may sinusunod na sistemang pang-ekonomiya upang matugunan ang mga suliraning nakapaloob sa produksiyon at alokasyon ng mga produkto at serbisyo.
3. Sa *Traditional Economy*, ang anumang produkto na kanilang malilikha ay ipamamahagi ayon sa kanilang pangangailangan at kung sino pang dapat gumamit.
4. Sa *Market economy*, ang kalahok- konyumer at prodyuser, ay kumikilos alisunod sa pansariling interes na makakuha ng malaking pakinabang.
5. Presyo ang pangunahing nagtatakda kung gaano karami ang bibilhin ng mga mamimili at kung gaano rin karami ang malilikhang produkto at serbisyo ng mga prodyuser.
6. Sa *Command economy*, nasa komprehensibong kontrol at regulasyon ng pamahalaan ang planong nauukol sa pagsulong ng ekonomiya.
7. Halimbawa ng mga bansang gumagamit ng *Command economy* ay ang North Korea at Cuba.
8. Ang *Mixed economy* ay may katangian na bunga ng pagsanib o kombinasyon ng *Command* at *Market economy*.
9. Sa sistemang pang-ekonomiya na *Mixed economy* ay nagpapahintulot sa mga pribadong pagpapasya ng pribadong kompanya at indibidwal ngunit karamihan pa rin sa mga desisyong pang-ekonomiya ay ginagabayan ng pamahalaan.



Isagawa

Gawain 5: Sistema, Kilalanin!

Panuto: Punan ang talaan sa kaliwa kung saang sistemang pang-ekonomiya ito nabibilang sa mga halimbawang ibinigay sa ikalawang hanay. Isulat sa sagutang papel ang mga sagot.

SISTEMANG PANG-EKONOMIYA	HALIMBAWA
	pangingisda, pagtatanim, paghahayupan
	<i>protection of labor rights, existence of economic planning</i>
	imprastruktura na pagmamay-ari ng pamahalaan
	maliliit na negosyante, ang mga nagmamay-ari ay iyong pribadong sektor

Gawain 7: Iguhit Mo!

Panuto: Gumawa ng isang *collage* tungkol sa iba't ibang sistemang pang-ekonomiya. Lagyan ng maikling pahayag sa ibaba ng *collage* tungkol sa kahalagahan at kapakinabangan ng bawat sistemang pang-ekonomiya.

RUBRIK SA PAGMAMARKA NG COLLAGE			
Pamantayan	Deskripsiyon	Puntos	Nakuhang Puntos
Nilalaman	Naipakikita ang mga bumubuo, gamit, at kahalagahan ng iba't ibang sistemang pang-ekonomiya	40 pts	
Presentasyon	Maayos at malinis na presentasyon	20 pts	
Malikhaing Pagbuo	Gumamit ng <i>recycled materials</i> at angkop na disenyo ayon sa salik na napili.	20 pts	

<i>Caption/ Pahayag</i>	Naglalaman ang pahayag ng angkop na paliwanag ukol sa gamit at kahalagahan ng iba't ibang sistemang pang-ekonomiya	20 pts	
KABUUAN		100 pts	



Tayahin

Panghuling Pagtataya

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang bawat pangungusap at piliin ang tamang titik na tumutukoy sa tumpak na kasagutan. Isulat sa sagutang papel ang mga sagot.

1. Alin sa mga sumusunod ang tamang paraan ng pagpapasiya ng *Market economy*:
 - A. Ito ay nakabatay sa tradisyon, kultura at paniniwala
 - B. Ang pamahalaan ang may ganap na kapangyarihan upang makamit ang mga layuning pang-ekonomiya.
 - C. Hinahayaan ang pamilihan subalit maaaring manghimasok ang pamahalaan.
 - D. Ito ay alinsunod sa pansariling interes ng nagtitinda at mamimili.

2. Papaano mo gagampanan ang iyong tungkulin bilang kasapi ng pangkat kung ikaw ay kabilang sa *Market economy*.
 - A. Wala, sapagkat ang katungkulan ko sa ekonomiya ay nagmumula sa pamahalaan batay sa plano.
 - B. Malaya akong makakakilos ayon sa sariling kagustuhan o interes nang hindi pinakikialaman ng pamahalaan.
 - C. Tulong-tulong sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pakikinabang sa pinagkukunang yaman.
 - D. Malaya ang mamamayan subalit ang pamahalaan ay may kontrol pa rin sa ilang mga gawain.

3. Sa *Command economy*, ang ekonomiya ay nasa ilalim ng komprehensibong kontrol at regulasyon ng:
 - A. konsyumer
 - B. pamahalaan
 - C. pamilihan
 - D. prodyuser

4. Sa *Market Economy*, ito ang nagtatakda kung gaano karami ang bibilhin ng mga mamimili at kung gaano rin karami ang malilikhang produkto at serbisyo ng mga prodyuser.
 - A. likas-yaman
 - B. pamahalaan
 - C. presyo
 - D. prodyuser

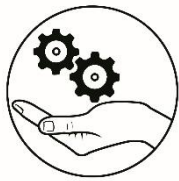
5. Alin sa sumusunod ang mithiin ng bawat sistemang pang-ekonomiya?
 - A. mas mapalawig ang kitang pang-ekonomiya ng ating bansa
 - B. makamit ang pinakamataas na kasiyahan at kapakinabangan mula rito
 - C. makaagapay ang lipunan sa mga suliranin at kung paano episyenteng magagamit ang pinagkukunang-yaman ng bansa
 - D. matugunan ang walang katapusang pangangailangan at kagustuhan ng tao

6. Ang sistemang pang-ekonomiko ay sumasagot sa apat na pangunahing pang-ekonomikong katanungan. Alin sa sumusunod ang sumasagot sa katanungang: “Ano-anong produkto at serbisyo ang gagawin?”
 - A. puwersa ng pamilihan
 - B. utos ng pamahalaan
 - C. tradisyon, kultura at paniniwala
 - D. sa puwersa ng pamilihan at pamahalan

7. Bakit kailangang isaalang-alang ang paggamit at paglinang ng lahat ng pinagkukunang- yaman ng bansa?
 - A. upang makamit ng tao ang pinakamataas na antas ng kasiyahan at kapakinabangan mula rito
 - B. upang mas lumaki ang kita ng ekonomiya ng ating bansa at ng mamamayan nito
 - C. mas mapalawig ang yamang-likas ng isang bansa na kagaya ng ating bansa
 - D. nararapat itong bigyang pansin dahil sa katotohanang may kakapusan na umiiral

8. Sa iba’t ibang sistemang pang-ekonomiya na umiiral sa mundo, anong katangian na nakapagbubukod-tangi sa sistemang *mixed economy* na siyang dahilan upang ito ang ginagamit ng mas nakararaming bansa?
 - A. Ang pagkontrol ay alinsunod sa komprehensibong kontrol at regulasyon ng pamahalaan.
 - B. Ang anumang produkto na kanilang nalilikha ay ipamamahagi ayon sa kanilang pangangailangan at kung sino ang dapat gumamit.
 - C. Nagpapahintulot sa pribadong pagmamay-ari ng kapital, pakikipag-ugnayan sa pamamagitan ng presyo at pangangasiwa ng gawain.
 - D. Hinahayaan dito ang malayang pagkilos ng pamilihan subalit maaaring manghimasok o makialam ang pamahalaan sa mga usaping nauukol sa pangangalaga ng kalikasan, katarungang panlipunan, at pagmamay-ari ng estado.

9. Ang sistemang pang-ekonomikong ito ay sumasagot sa unang katanungang pang-ekonomiko batay sa puwersa ng pamilihan.
- Traditional Economy*
 - Market Economy*
 - Command Economy*
 - Mixed Economy*
10. Alin sa sumusunod ang may pinakawastong interpretasyon sa kasabihang, “*There isn’t enough to go around*”, ni John Watson Howe?
- May limitasyon ang mga pinagkukunang-yaman kaya’t hindi ito sasapat sa pangangailangan ng tao.
 - Ang walang pakundangan na paggamit ng pinagkukunang-yaman ay hahantong sa kakapusan.
 - Walang hanggan ang pangangailangan ng tao gayundin ang mga pinagkukunang-yaman.
 - May hangganan ang halos lahat ng pinagkukunang-yaman sa buong daigdig.



Karagdagang Gawain:

Gawain 8: Repleksiyon

Panuto: Sa bahaging ito, maaari mong isulat ang iyong mga natutuhan sa araling ito tungkol sa iba’t ibang sistemang pang-ekonomiya. Para sa batayan ng pagsulat ng iyong repleksiyon, may rubriks na inihanda para dito.

RUBRIK SA PAGMAMARKA NG REPLEKSIYON			
Pamantayan	Deskripsiyon	Puntos	Nakuhang Puntos
Nilalaman	Nakapaloob sa repleksiyon ang mahalagang impormasyon ukol sa iba't ibang sistemang pang-ekonomiya	50 pts	
Estilo	Malikhain ang pagkakasulat ng repleksiyon, pumili ang may akda ng mga angkop na salita upang maipahayag ang kaniyang saloobin ukol sa pagiging matalino at mapanagutang mamimili.	30 pts	
Mekaniks	Nasunod ang lahat ng mekaniks sa pagsulat ng repleksiyon	20 pts	
KABUUAN		100 pts	



Susi sa Pagwawasto

Paunang
Pagtataya

1. D
2. B
3. B
4. C
5. C
6. C
7. A
8. D
9. B
10. A

Isagawa

1. *Traditional Economy*
2. *Market Economy*
3. *Command Economy*
4. *Mixed Economy*

Baliknan Natin:

Pewedeng patba-
iba ang sagot ng
mga bata

Tuklasin:

1. *Command Economy*
2. *Traditional Economy*
3. *Market Economy*
4. *Mixed Economy*

Dialogue Box

Pewedeng iba-
iba ang sagot ng
mga bata

Pagyaamanin:

Katangian

1. *Traditional Economy*: ay nakabatay sa tradisyon, kultura at paniniwala.
2. *Market economy*, ang kalahok- konsumer at produser, ay kumikilos alisunod sa pansariling interes na makakuha
3. *Command economy*, nasa komprehensibong control at regulasyon ng pamahalaan
4. *Mixed Economy* Hinahayaan dito ang malayang pagkilos ng pamilyan subalit maaaring manghimasok o makialam ang pamahalaan sa mga usaping nauukol sa pangangalaga sa kalikasan, katarungang panlipunan, at pagmamay-ari ng estado

Panghuling Pagtataya

1. D
2. B
3. B
4. C
5. C
6. C
7. A
8. D
9. B
10. A

Mga Sanggunian

Busing, Martiniano, Balitao, Bernard, De Guzman, Apollo., Lumibao, Juanito, Mateo, Alex, and Mondejar, Irene. *Ekonomiks: Araling panlipunan modyul para sa mag-aaral*, 1st ed. Philippines: Vibal Group, Inc., 2015.

Freepikcompany. “[Dialog between two children].” Image.
https://www.freepik.com/premium-vector/happy-cute-little-kids-boy-girl-talking_6983408.htm.

Korn, Wolfi. “Dialog clipart.” Image.
<https://www.clipproject.info/free-clipart-gallery/people-clipart-free/dialog-clipart-free-people-clipart-969.html#.XtcC1DozbDc>.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph